Nissafors Bruk 1725-1968

Corps de Logi

En brorson till Salomon Löfvenskiöld ärvde Nissafors Fideikommiss 1850. Han hade samma namn som sin farbror, som dog barnlös och var den första fideikommissarien som på allvar slog ner sina bopålar vid Nissafors Bruk. Han kallades Hovmarskalken. Han lät bygga ett corps de logi på höjden något bakom där golfklubbens nuvarande klubbhus är beläget. Byggnaden var arkitektritat i engelsk stil och innehöll 36 rum utom hallar och kök. Huset kallades också "Baronavillan" och uppfördes i timmer som flottats på Nissan. Hantverkare bilade och sågade de långa timmerstockarna på plats intill Nissan. Huset byggdes åren 1855-1857.

Flyglarna

Villan försågs också med två flyglar, som båda finns kvar och numera tillhör golfklubben. Det är underbart att även idag kunna njuta av dåtidens snickeriarbete och arkitektstil. Husen ger en fantastisk inramning till västra banans 18:e hål

Orangerier m.m.

Stora trädgårdsanläggningar med växthus, orangerier och springbrunnar anlades omkring villan. Bakom villan fanns en stor vinterträdgård med utsikt mot Nissan.

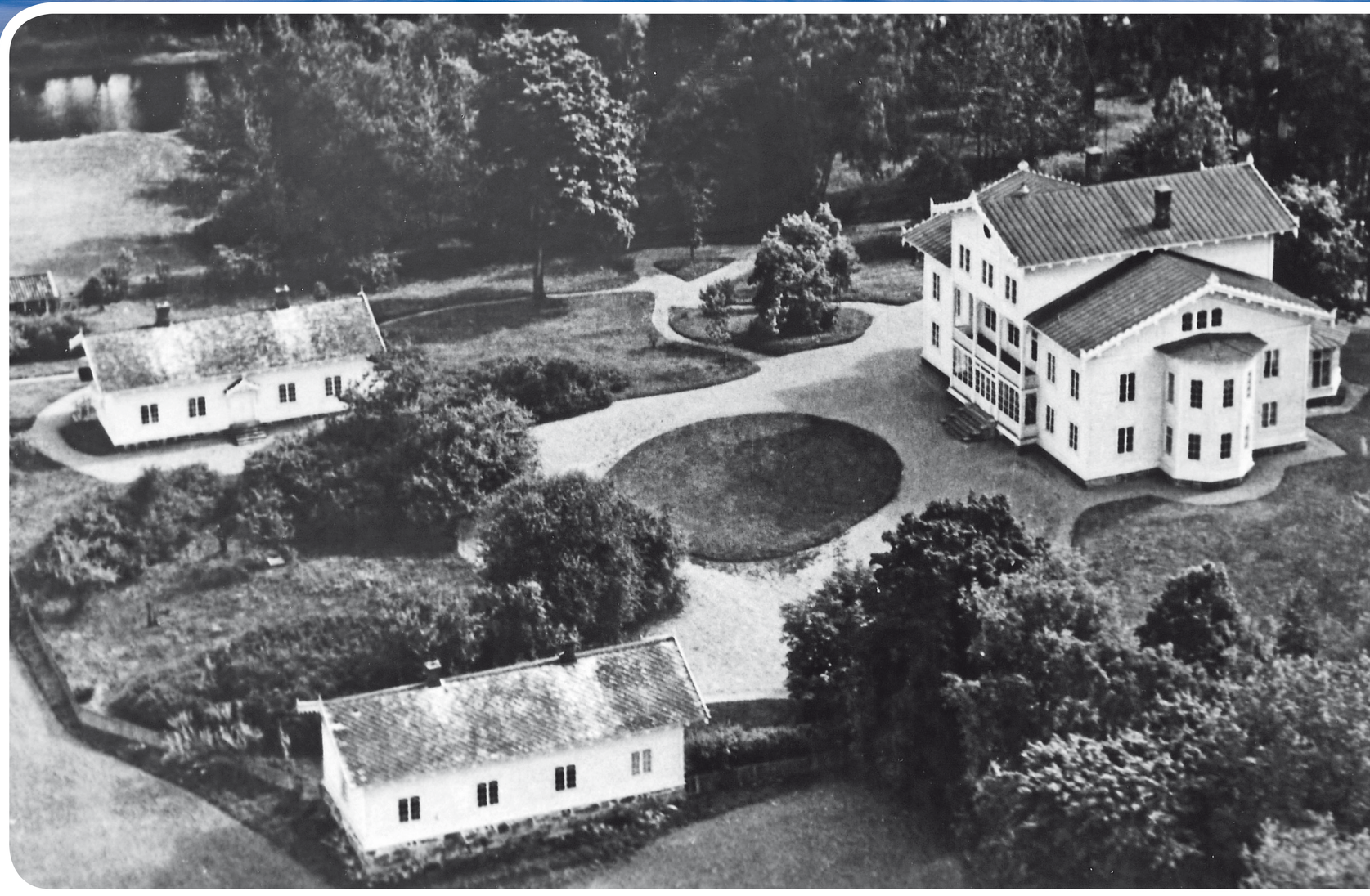

Corps de logi och flygelbyggnaderna.

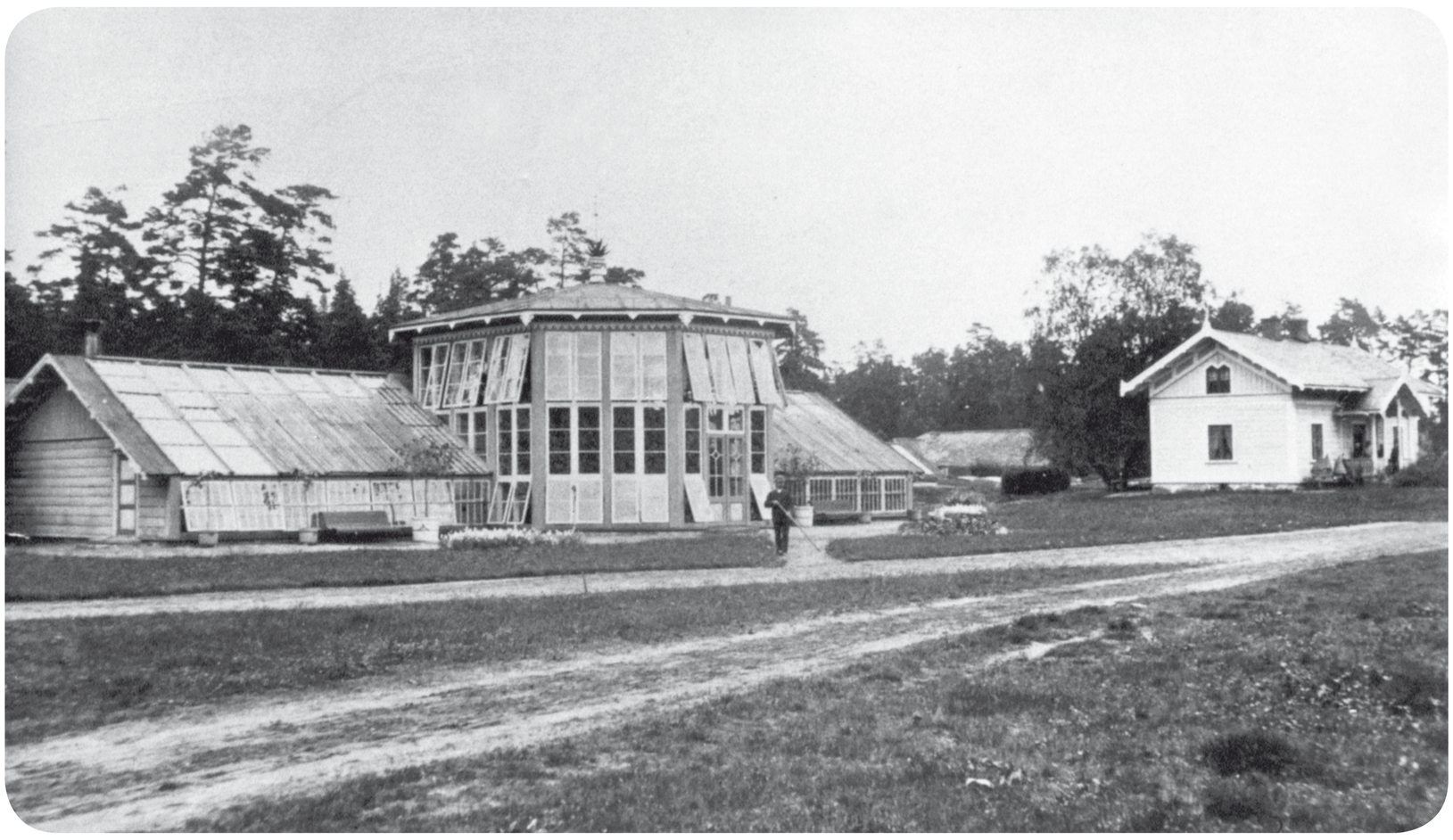

Orangeriet. Huset till höger finns kvar och ligger mitt emot kiosken vid utslaget på västra banans 10:e hål.

Social välfärd

Hovmarskalken var en omtänksam man, liksom sin farbror Salomon d.ä., som inrättade på sin tid (1836) en skola på bruket för i första hand brukets barn, men också för böndernas barn i den mån de kunde slippa arbeta hemma på gården eller i skogen. Salomon d.y. kände också ett socialt ansvar och inrättade fonder vars avkastning skulle gå till behövande på godset. Han inrättade likaså frisängar på Gislaveds sjukstuga som arrendatorernas familjer fick utnyttja.

Livets glada dagar

Äldre Nissaforsbor kan berätta om det de hört om de glansfulla dagar som rådde under Hovmarskalkens tid. De dånande stångjärnshamrarna kunde höras två kilometer bort till byn, men man märkte också de fina festerna då fyrspannsvagnarna med livréklädda kuskar kom från gårdar och godsen vida omkring.

Dammen nedanför villan var upplyst av brinnande tjärtunnor förankrade i dammens botten, samtidigt som uppfartsvägarna till huset smyckades vid fest. Allmogen fick stå på tillfälligt byggda läktare runt den stora salen på nedre våningen och se genom fönstren hur det fina folket roade sig. Festsalen hade gyllenläderklädda väggar och ett golv som var tillverkat i ett rosmönster bestående av små bitar ädelträ. I taket fanns konstnärliga stukatursarbeten runt kristallkronorna.

Rinnande vatten

En vattenledning, som finns än idag, anlades med genomborrade trästockar där ändarna passade in i varandra så att ledningen kunde hålla tätt. Källan finns på andra sidan Nissastigen (väg 26) och ledningens längd på den tiden var cirka 1800 meter. Numera har man lagt in en plastslang i trästockarna, som löper fram till den så kallade poststugan mittemot utfarten på Nissastigen. Tack vare att källan ligger på en betydligt högre nivå så erhöll man ett gott självtryck i kranarna i villan, orangeri, med flera hus där vatten drogs in. Liknande vattenledningar fanns redan 1580 då rinnande vatten installerades i Malmö stad.

Del av vattenledningen vid källan

Källans tillrinning

Ledningsstocken vid källan

Ägarna

Den förste ägaren var Samuel Löfvenskiöld som blev ensam ägare omkring 1780 och dör 1803. Hans äldste son var Salomon Löfvenskiöld (d.ä.), som dör barnlös 1850. Den nye ägaren blir från 1855 Salomon Löfvenskiöld (d.y.) som var hovmarskalk och brorson till Salomon d.ä. Han dör 1892. Baronavillans glansfulla tid är över i och med att Salomon d.y. dör. Baronavillans fortsatta öde finns att läsa om i utvecklingen under 1900-talet.

Referenser:
Arkeologisk rapport 2009.96
Linnéa Kallerskog, Jönköpings Länsmuseum
Isaberg Golfklubb 1968-2008
Ann-Britt Jernström, från Blenda till Bertha
Några fakta omkring tillkomsten och driften åren 1725-1906, Gösta Magnusson
Tidningen Teknikhistoria juni 2011

GISLAVEDS KOMMUN
LEADER Västra Småland
GISLAVEDS INDUSTRIMUSEUM
www.nissadalen.com